

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ד / גליון קלז

ערש"ק פרשת קרח ה'תשס"ז

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת פרשת קרח, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קלז), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבאר הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

353 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור נפלא בדקדוק הוספת לשון הכתוב "וויאבדו" מתוך הקהל" דבא זה למעט את בני קרח – שאבדו רק מתוך הקהל ההוא, אך לעיני קהל אחר – לא אבדו; יבאר גם מה שלא נזכר בפרשתנו הא ד"בני קרח לא מתו".

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לג עמ' 170 ואילך)

יינה של תורה

ביאור הא דתשובת קרח ועדתו היא "משה אמת" – הגם שמלחמתם היתה לכאורה נגד אהרן; ביאור ענין התורה והאחדות שפועלת היא בעולם.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ח עמ' 102 ואילך)

חידושי סוגיות

ידייק דמן הש"ס משמע דישנו איסור רק שלא יתרום מן הרעה על היפה, משא"כ להספרי / יסיק דאף להש"ס וודאי איכא חיוב לתרום תמיד מן היפה / יתלה הפלוגתא בגדר כללות דין תרומה מן היפה אי הוי מכלל "כל חלב לה" / יוסיף עוד, דתלוי הדבר אי תרומה מן היפה הוא חיוב בהפרשה או בנתינה לכהן.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לג עמ' 120 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע אודות דרכי העבודה בעבודת השי"ת.

(אגרות קודש חלק ה עמ' נ)

מקרא אני דורש

”ויאבדו מתוך הקהל” – למיעוטא

ביאור נפלא בדקדוק הוספת לשון הכתוב ”ויאבדו) מתוך הקהל” דבא זה למעט את בני קרח – שאבדו מתוך הקהל ההוא דוקא, אך לעיני קהל אחר – לא אבדו

א. בפרשתנו מספרת התורה על עונשם של קרח ועדתו (טז, לב-לג): ”ותפתח הארץ את פי ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש. וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל”.

ויש לדקדק בלשון: מדוע לא הסתפקה התורה באומרה ”ויאבדו” [או: ”ויאבדו מן הארץ” וכדומה] – אלא הוסיפה והדגישה ”ויאבדו מתוך הקהל”?

ב. ויש לומר בזה, ובהקדים:

הנה ידועה הסתירה בענין משפחת קרח. שכאן מפורש שהארץ בלעה ”את כל האדם אשר לקרח”, ובפשטות הרי הכוונה היא בעיקר לבניו של קרח [נאמנם, במפרשים פירשו באופנים אחרים (ראה רמב”ן וספורנו); אבל בדרך הפשט, מסתבר שהפירוש כפשוטו, שנכללים בזה בניו של קרח];

אולם לאידך גיסא הרי בפרשתנו גופא מפרש רש”י (טז, יז), שמבני קרח יצאו עשרים וארבע משמרות של לויים ששרו על הדוכן בבית המקדש. ואף שמואל הנביא – השקול כמשה ואהרן – הי’ ממשפחת קרח.

לקראת שבת

ופתרון הסתירה מפורש בפרשת פינחס (כו, יא), שם נאמר: "ובני קרח לא מתו". ופירש רש"י: "הם היו בעצה תחילה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם. לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם". ובפירושו לתהלים (מב, א) כתב רש"י: "בני קרח – אסיר ואלקנה ואביאסף הם היו תחילה בעצת אביהם. ובשעת המחלוקת פרשו, וכשנבלעו כל סביבותם ופתחה הארץ פי', נשאר מקומם בתוך פי הארץ, כענין שנאמר: ובני קרח לא מתו, ושם אמרו שירה ושם יסדו המזמורים הללו. ועלו משם, ושרתה עליהם רוח הקודש".

ולכאורה צריך ביאור בטעמא דמילתא, שבפשטות נראה כסתירה מיני' ובי': אם אכן חזרו בני קרח בתשובה – למה בכלל נבלעו באדמה? ואם הם לא חזרו בתשובה – מדוע לא מתו ככל עדת קרח, אלא נשאר חיים?

ובכלל, מה ענין עונש "מוזר" זה, שמחד גיסא הם נבלעו באדמה והגיעו לגיהנום – ומצד שני הם קיבלו בתוך הגיהנום גופא "מקום גבוה" שבו ישבו ואמרו שירה עד יציאתם?!

ג. ויש לבאר, שבני קרח אמנם חזרו בתשובה, אבל הם לא הראו זאת בגלוי ובחיצוניות. רק בסתר ליבם הם הרהרו בתשובה – וכדיוק לשון רש"י בפ' פינחס: "הרהרו תשובה בלבם" – ואילו כלפי חוץ הי' נראה שהם עדיין ממשיכים במחלוקת ועומדים בדעתם הראשונה נגד משה ואהרן.

כיון שכן, הרי מדה כנגד מדה:

כיון שלעיני הרואים נראה הי' שהם עדיין חלק מהמחלוקת – לכן נענשו בבליעה לעיני כל בני ישראל, כשאר עדת קרח שנבלעו באדמה; אולם כיון שבאמת הם כבר הרהרו תשובה בליבם, בסתר, לכן בתוך הגיהנום עצמו "נתבצר להם מקום גבוה וישבו שם".

הווי אומר: כמו שהנהגתם היתה באופן של דבר והיפוכו, שבפועל ובגלוי לא הי' ניכר שפירשו מהמחלוקת אלא שבסתר מחשבתם והרהורם נבדלו משאר עדת קרח – כך גם עונשם הי' במדה זו, שראו כל ישראל שנענשו בדומה לקרח ועדתו שכמוהם נבלעו באדמה, אלא ששם – באופן מובלע בארץ – נבדלו מן השאר למעליותא.

ד. ומעתה יתבאר היטב לשון הכתוב בפרשתנו – "ויאבדו מתוך הקהל":

כי אכן, בעצם חזרו בני קרח בתשובה, בסתר לבם ובמחשבתם, כך שלא היתה סיבה לאבד אותם לגמרי; אולם כיון שכלפי חוץ הם לא הראו זאת, וקהל בני ישראל שהי' שם וראה את המאורע חשב שהם עדיין ממשיכים במחלוקתם – לכן הקב"ה איבד אותם מתוך אותו קהל דוקא, אותו קהל שראה אותם במחלוקתם, והי' הכרח להראות כיצד הם מקבלים את עונשם.

ומעתה תתישב קושיא נוספת: מדוע מודיע הכתוב את זה ש"בני קרח לא מתו" רק בפרשת פינחס – ולא במקומו גופא, כאן בפרשתנו פרשת קרח?

לקראת שבת

ט

אלא: מכיון שכנ"ל, עונש בני קרח הי' שנאבדו "מתוך הקהל" ההוא, היינו הקהל שראה את השתתפותם בהמחלוקת ואילו את תשובתם לא ראו (שלכן מן ההכרח שיאבדו מתוך קהל זה); מה שאין כן קהל אחר – שלא היו עדים בדבר – הרי אין סיבה שיאבדו מתוכו,

– הנה זהו הטעם שלא נאמר בפרשתנו ש"בני קרח לא מתו": רק לאחרי שהקהל שהי' בזמן מחלוקת קרח כבר לא הי' בעולם – וכפי שפירש רש"י בפרשת חוקת (כ, כב) שאז נעשתה עדה חדשה, ש"לא הי' בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם, שכבר כלו מתי מדבר" – אז היו יכולים לצאת ממקומם, ורק אז נגלה לבני ישראל ש"בני קרח לא מתו" (ולכן נאמר הדבר רק בפרשת פינחס, העוסקת בזמן שכבר כלו מתי מדבר).

ה. מכאן למדים אנו גודל כחה של תשובה – שביכולתה לשנות את האדם מן הקצה אל הקצה:

בני קרח היו בתחילה בדיוטא התחתונה ביותר, הם היו "בעצה תחילה", מראשי המסכסכים נגד משה ואהרן, ביחד עם אביהם קרח, דתן ואבירים;

ואפילו לאחר מכן, הם לא חזרו בתשובה גלוי' וחיצונית הנראית לעין כל – לא הי' להם העוז הנפשי לפרוש באופן גלוי מן המחלוקת, אלא רק הרהרו תשובה בסתר לבם;

ומכל מקום, בזכות הרהור תשובה זה, זכו בסופו של דבר להימלט מהשואל, ולומר שירות ותשבחות שנכללו בספר תהלים – ועד להשיר שעליו נאמר (תהלים פז, א): "לבני קרח מזמור שיר יסודתו בהררי קודש".

יינה של תורה

מלחמת קרח באחדות התורה

ביאור הא דתשובת קרח ועדתו היא "משה אמת" – הגם שמלחמתם היתה לכאורה נגד אהרן;
ביאור ענין התורה והאחדות שפועלת היא בעולם

א. בנוגע למחלוקת קרח ועדתו (המסופר בפרשתנו) איתא בגמ' (ב"ב עד, א), דלאחרי מיתתם הודו על חטאם, וממקום שנבלעו יצא קול: "משה אמת ותורתו אמת והן בדאין".

ולכאורה דרוש ביאור בתוכן הכרזתם, מהו שהכריזו "משה אמת". והלא מפשטות הכתובים משמע ד(הגם שחלקו גם על משה) עיקר מחלוקתם היתה על כהונת אהרן. דלכן, לאחר שטענו "מדוע תתנשאו על קהל ה'" (זט, א), אמר להם משה שכולם (ואהרן בכללם) יקטירו קטורת, בכדי שע"ז יוודע ש"האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש" – שאהרן הוא הכהן גדול.

עוד זאת: הענינים הכתובים בהמשך הסדרה, שבאים בהמשך לסיפור מחלוקת קרח (דלכן נכתבו בפר' קרח), כולם שייכים לענין כהונת אהרן: הענין ד"פרח מטה אהרן" (יז, טז); הציווי להכהנים שישמררו שלא יכנס זר למקדש (יח, א ואילך); והציווי על מתנות כהונה (שם, ח ואילך) ["לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה, בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם" (רש"י שם)].

– ואינו מובן, כנ"ל, מכיון שעיקר מחלוקתם היתה על אהרן, מאי טעמא היתה תשובתם (לא רק בכך ש"תורתו" של משה "אמת", אלא) בכך ש"משה אמת"?

לקראת שבת

יא

ב. ויש לבאר זה בהקדים, דעיקר חטאו של קרח הי' בעצם המחלוקת שעשה. וכדחזינן בבירור בדברי הגמ' (סנהדרין קי, א) "כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהי' קרח וכעדתו". כלומר, שכל המחזיק במחלוקת, איזו שתהי', עובר בלאו ש"לא יהי' קרח" ! דמזה משמע, שעיקר חטאו של קרח (לא הי' בכך שחלק על אהרן, על אמיתת תורת משה, אלא) בעצם זה שיצר מחלוקת (דלכן הלאו ד"לא יהי' קרח" הוא בכל מחלוקת).

[וכדמשמע גם מדברי רש"י עה"פ (טז, ד) "וישמע משה ויפול על פניו" – מפני המחלוקת"; וכן מדברי המדרש (במדב"ר יח, ה) שדתן ואבירם מתו מפני "שהיו שכנים לקראת בעלי מחלוקת"].

וזה מתאים עם הא דהפרשה פותחת בב' התיבות "ויקח קרח": "ויקח" פירושו – "ואתפליג" (כפי' התרגום), וכפי שרש"י מפרש "נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת"; ו"קרח" הוא מלשון "קרחה", שענינה הוא פילוג – להפריד ולחלק (את השערות מהראש, וכיו"ב). דזה מורה שענינו של קרח (וחטאו המסופר בהפרשה) הי' – עצם ענין המחלוקת.

והנה, עיקר ענינו של משה הוא התורה, ועד שנקראת על שמו (כדאיתא בגמ' (שבת פט, א) "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה . . תקרא על שמך, שנאמר זכרו תורת משה עבדי וגו'"). ולכן היתה מחלוקת קרח נגד משה בעצמו ("משה אמת"), כי ענין המחלוקת הוא מנגד והפכי לענין התורה, כפי שיתבאר להלן.

ג. ההסברה בזה:

המחלוקת הראשונה (שנבראה) בעולם, היא הרקיע המבדיל בין מים למים (שנברא ביום השני). דלכן לא נאמר ביום השני "כי טוב", מאחר ו"בו נבראת מחלוקת" (ב"ר פ"ד, ו). אמנם, ביום השלישי נאמר פעמיים "כי טוב" – "אחד למלאכת המים ואחד למלאכתו של יום" (שם) – מפני שאז נתברר ונהפך לטוב גם מלאכת היום השני (המחלוקת – מחיצה המבדלת).

והנה, איתא ברמב"ן (וכן בבחי', בראשית ב, ג) שששת ימי בראשית הם כנגד ששת אלפי השנים דקיום העולם, וכתוכן מלאכת כל יום, כן הוא תוכן המאורעות דאותן אלף שנים שכנגדו. ועפ"ז, ענין המחלוקת (דיום השני) וביטולו (ביום ג'), ישנו גם הוא באלף השני ובאלף השלישי דהבריאה:

ידועים דברי המדרש בנוגע למתן תורה (תנחומא וארא טו. שמור"ר פ"ב, ג. ועוד): "משל למה הדבר דומה, למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו, טז), כשבקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה ואמר: התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר (יתרו יט, כ) וירד ה' על הר סיני, וכתוב (משפטים כד, א) ואל משה אמר עלה אל ה'". והיינו, דקודם נתינת התורה היתה גזירה ומחיצה המבדלת בין "עליונים" ו"תחתונים", ובמתן תורה (באלף השלישי) נתבטלה המחיצה (ה"רקיע") שמבדיל בין (מים) עליונים ו(מים) תחתונים.

לקראת שבת

ונמצא, דענין התורה הוא (בל' הרמב"ם סוף הל' חנוכה) "לעשות שלום בעולם" – דהתורה היא זו שעוקרת ומבטלת את המחלוקת והמחיצה המבדלת (בין עליונים ותחתונים). וממילא מובן, דכל ענין של מחלוקת ("ואתפלג") הוא היפך מענין התורה [ובפרט מחלוקת קרח, דאיתא ע"כ בספר נועם אלימלך (ריש פרשתנו) ד"ואתפלג קרח" הוא ע"ד רקיע המבדיל, דזהו ענין המחלוקת (בין עליונים ותחתונים) שעוקרת התורה].

וממילא מבואר שמחלוקתו של קרח היתה כנגד משה, מאחר וענינו של משה הוא התורה (כנ"ל), וזהו מה שבתשובתם אמרו: "משה אמת ותורתו אמת".

חידושי סוגיות

פלוגתת חז"ל בתורם מן הרעה על הרעה

ידייק דמן הש"ס משמע דהאיסור הוא רק שלא יתרום מן הרעה על היפה, משא"כ להספרי / יסיק דאף להש"ס וודאי איכא חיוב לתרום תמיד מן היפה / יתלה הפלוגתא בגדר כללות דין תרומה מן היפה אי הוי מכלל "כל חלב לה" / יוסיף עוד, דתלוי הדבר אי תרומה מן היפה הוא חיוב בהפרשה או בנתינה לכהן

"ולא תשארו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו"
(פרשתנו יח, לב)

א.

יביא חילוק הש"ס והספרי, דמשמע שנחלקו אי איכא איסור ברעה על הרעה

איתא בגמרא (יבמות פט, ב. ושי"ג) עה"פ בסיום פרשתנו (יח, לב) "ולא תשארו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו" — "א"ר אילעאי מניין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה דכתיב ולא תשארו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו [הא אם לא תרימו מן המוכחר תשארו חטא. רש"י], ואם אין קדוש נשיאות חטא למה, מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה".

אמנם, בספרי אמרו על כתוב זה: "מנין אתה אומר שאם הפרשתם אותו שלא מן המוכחר¹

ספרי הוצאת האראוויטץ. ועוד). ובדפוס ראשון ועוד
"מן המחובר". וראה מפרשי הספרי.

1) כ"ה ביל"ש, רמב"ם (סהמ"צ מ"ע קכט. וראה
הערה 5), רמב"ן שהובא לקמן (ס"ג) ועוד (ראה

לקראת שבת

שאתם בנושאות עון ת"ל ולא תשאו עליו חטא".

ולכאורה נראה שיש כאן פלוגתא בין הגמ' והספרי, שבגמ' נאמר רק האיסור לתרום מן הרעה על היפה, ומשמע מזה שאין איסור לתרום מן הרעה על הרעה (וכן מן הבינונית על הבינונית)²; משא"כ מלשון הספרי מבואר שהוא דין בתרומה עצמה, שהתרומה צריכה תמיד שתהי' "מן המובחר". וכן משמע גם מלשון הספרי לעיל עה"פ (יה, ל) "בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב ללויים גו'" – "הרי זו אזהרה. . . שלא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר"¹.

[ואע"פ שאם אין לו אלא בינונית או רעה הרי חיוב התרומה חל רק על הפירות שיש לו, ואין לחייבו להשיג יפות כדי לתרום מן המובחר – מ"מ נפק"מ באם יש לאדם תבואה יפה ותבואה רעה ורוצה לתרום מכל סוג בפני עצמו, מן היפה על היפה ומן הרעה על הרעה, שלשיטת הש"ס אין בכך איסור, משא"כ להספרי שצ"ל מן המובחר דוקא].²

ובזה יש לבאר עוד שינוי בלשון הספרי מלשון הש"ס, שבספרי הלשון "שלא מן המובחר"³, "לא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר", דלא כלשון הש"ס "על היפה": "בש"ס ההדגשה היא על החילוקים בטיב התבואה והפירות, אם הן "רעות" או "יפות", ולכן נקט "יפה" בניגוד ל"רעה" [ע"ד שמצינו לענין שיעור תרומה (תרומות פ"ד מ"ג. ובכ"מ), "עין יפה", "בינונית" או "רעה"]; משא"כ כוונת הספרי שלעולם חייבים לתרום "מן המובחר", והיינו שגם כשתרום מן היפה על היפה, הרי מבין היפות גופא צריך לתרום את המובחר ביותר⁴, ולכן נקט "מובחר" [ע"ד הלשון אצל קרבנות (רמב"ם ריש הל' איסורי מזבח. שם רפ"ז) שצ"ל "תמימין ומובחרין", "מן המובחר"].

[ויש לומר, שהספרי יליף דין זה מלשון הכתוב "חלבו ממנו", דלכאורה תיבת "ממנו" מיותרת. ובספרי לעיל עה"פ (יה, כו⁵) "והרמותם ממנו" – "ממין על מינו ולא ממין על שאינו מינו", שמפרש "ממנו" – "ממינו"⁶. ועפ"ז י"ל, שלספרי הפירוש ב"חלבו ממנו" היינו שגם אם הוא "ממינו", צ"ל מן המובחר שבו, דהיינו מובחר מן היפות גופא].

סוג יפה. וראה לקמן סעיף ג.

(3) בסהמ"צ להרמב"ם שם לפנינו (מספרי) "מן היפה". אבל בסהמ"צ הוצאת העליר וקאפח – "מן המובחר".

(4) ראה גם של"ה חלק תושב"כ סוף פרשתנו.

(5) ולהעיר שבש"ס (בכורות נג, סע"ב. תמורה ה, א) יליף דין זה מ"כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן" (פרשתנו יה, יב).

(6) כ"פ בתולדות אדם לספרי שם. מלבי"ם שם.

(2) לכאורה י"ל, דאם אינו תורם מן היפה ביותר, ממילא הוי מן הרע על היפה (כי כל שיש יפים ממנו ה"ז בגדר רע לגבי היפים). וראה ל' רש"י ד"ה בהרימכם (קידושין מו, סע"ב) "הא אם תרימו את הרעה שבו".

אבל מהדוגמאות שהובאו במשנה (תרומות פ"ב מ"ה ואילך), תוספתא (שם פ"ד), מנחות (נה, א) ועוד – שהם מסוג א' על סוג השני (ולא שבסוג זה גופא צריכים לתרום מן המובחר שבו) משמע, שהכוונה ב"רע על היפה" היא רק – שאין לתרום מסוג רע על

לקראת שבת

טו

ב.

ידחה דשמא אף להש"ם איכא חיוב לתרום תמיד מן היפה

אבל לכאורה עדיין יל"ע בזה אם נוכל לפרש דהש"ס פליג על הספרי בזה, שהרי שנינו בפירוש (תרומות פ"ב מ"ד) "כל מקום שיש כהן תורם מן היפה" (ורק כשאין כהן "תורם מן המתקיים", ולדעת ר' יהודה (תרומות שם) "לעולם הוא תורם (רק) מן היפה"), ועכצ"ל שגם לשיטת הש"ס החיוב ד"בהרימכם את חלבו ממנו" אינו רק איסור לתרום מן הרעה על היפה, אלא שחייבים לתרום "מן היפה".

וכן שנינו (שם מ"ו) "וכל שאינו כלאים בחברו תורם מן היפה על הרע", הרי שהחיוב לתרום "מן היפה" פירושו גם "מן היפה על הרע", ואין תורמין מן הרע על הרע.

איברא שבמשנה שם ממשך "תורם מן היפה על הרע" אבל לא מן הרע על היפה, וע"פ הנ"ל הו"ל להתנא לומר רק "אבל לא מן הרע" שאז ה"ז כולל גם לא מן הרע על הרע, ומשמע לכאורה, שהאיסור הוא רק "מן הרע על היפה". אבל י"ל דהא שנקט התנא "אבל לא מן הרע על היפה" הוא מחמת המשך דבריו, "ואם תרם מן הרע על היפה תרומתו תרומה", ולכן נקט "מן הרע על היפה" להשמיענו חידוש, שגם באופן כזה, שלא רק שלא תרם מן היפה, אלא עוד זאת, שתרם מן הרע על היפה, מ"מ בדיעבד תרומתו תרומה. אבל לכתחילה אסורים לתרום (לא רק מן הרע על היפה, אלא) אפילו מן הרע על הרע.

וזהו גם הטעם שבש"ס שם נקט ר' אילעאי "תורם מן הרעה על היפה" (שהוא ב"נשיאות חטא"), דלא כלשון הספרי "שהפרשתם אותו שלא מן המוכחר" – שאין צ"ל שזוהי פלוגתא, אלא טעם השינוי, כי כוונת ר' אילעאי להשמיענו (לא עצם הדין שהוא בנשיאות חטא, אלא) הדין ש"תרומתו תרומה", ובזה חידוש יותר בתורם מן הרע על היפה; משא"כ הספרי שבא להשמיענו עצם הדין שהוא "בנשיאות עון", סתם וכתב "שלא מן המוכחר", שזהו החידוש, דאפילו אם רק לא הפריש מן המוכחר, יש עליו נשיאות עון⁷.

ג.

יכריח דמ"מ מצינו בש"ס משמעות דליבא בזה איסור, וב"ה משמעות הרמב"ן

אבל דוחק לפרש כן שיטת הש"ס, כי בכ"מ שמצינו במשנה ובגמ' האיסור שלא יתרום מן הרע, נאמר "לא מן הרע על היפה"⁸ [או לא ממין פלוני (שהוא רע) על מין פלוני (שהוא טוב)]⁹ – אף שבמקומות אלה לא נזכר כלל הדין שבדיעבד תרומתו תרומה. ומשמע, שה

7 גם שם מתחיל "והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר מכל חלבו כו".

(7) וראה לקמן ס"ז.
(8) בתמורה (ה, א) "חלבו אין גירועין לא" – אבל

(9) ראה הנסמן לעיל הערה 14.

איסור הוא רק מן הרע על היפה.

ולכאורה יש לדייק כן מלשון הרמב"ן בהשגותיו על ספר המצות להרמב"ם, שמוסיף במנין מצות עשה (מצוה ט) "שנצטוינו בהפרישנו תרומה שנפריש אותה מן היפה או מן השוה לא מן הרע על היפה" (וכן מוסיף במנין הל"ת (מצוה ז) "שנמנעו הלויים שירימו מן המעשר הניתן להם תרומת מעשר מן הרע שבו אבל ירימו ביפה או בשוה והוא אמרו יתעלה ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו").

והנה לכאורה יש לפרש כוונת הרמב"ן במ"ש "או מן השוה" ("או בשוה"), שהחיוב לתרום מן היפה שולל רק הפרשה מן הרע, אבל מותר להפריש מן הבינוני¹⁰ [וע"ד דין "מובחרים" בקרבן, שנוסף לכך שגם אם אינו מובחר אינו נפסל בכך¹¹, הנה גם גדר ד"מובחר" שחייבים להביא לכתחילה, הוא רק ש"לא יביא שה כחוש וכעור" (רמב"ם שם רפ"ז), אבל אין חייבים (אולי אפילו לכתחילה) להביא "מן היפה המשובח ביותר"¹²].

וכן מפורש בש"ס (ב"מ כב, א), בסוגיא ד"כלך אצל יפות", ד"סתמי" דבעל הבית כי תרום מבינונית הוא תרום¹³, ומדויק גם כן בלשון הגמ' במ"א (תמורה סם) "והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר מכל חלבו, חלבו אין גירועין לא", שרק "גירועין" אסור.

אבל צע"ק לשון הרמב"ן "או מן השוה", דלכאורה ע"פ הנ"ל הו"ל לנקוט כלשון הש"ס "או מן הבינוני"?

ומסתבר יותר לפרש לשון הרמב"ן "או מן השוה" שכוונתו שאם התרומה והשיריים הם "בשוה", כלומר מאותו הסוג (ללא הבדל, אם הם יפים, בינונים או רעים), מותרים לתרום זה על זה. כי האיסור הוא רק לתרום "מן הרע על היפה" (וכן מ"ש הרמב"ן "מן הרע שבו", היינו שהשיריים אינם רע, ובמילא הרי תורם מן הרע על היפה) – אבל אם התרומה והשיריים "בשוה", אפילו שניהם מן הרע, אין בכך איסור¹⁴.

וויש להוסיף, שגם את"ל שכוונת הרמב"ן ב"או מן השוה" היא שמותרים לתרום מן הבינוני – ה"ז לכאורה דלא כשיטת הספרי הנ"ל¹⁵, שכי' בפירוש "שאם הפרשתם אותו שלא

הובא לקמן ס"ד) צ"ל רק מן המובחר. ומפרש שדברי הגמ' "סתמי" דבעה"ב... מבינונית הוא תורם" נאמרו רק להקס"ד ולא למסקנא. ע"ש.

14) וראה ערוך השולחן העתיד ה' תרומות (סי' טו) שמגורגרות על גורגרות יכול להפריש.

15) ואף שהרמב"ן שם הביא דברי הספרי – י"ל שכוונתו רק לראי' לכללות דבריו שהוא ציווי בפ"ע (ולכן נמנה במנין המצות, דלא כהרמב"ם שלא מנאו במנין המצות).

10) ע"ד לשון הרמב"ם סוף ה' איסורי מזבח "יפה... והשוה והפחות".

11) דרך אם יש בו מום פסול.

12) ל' הרמב"ם שם בסוף הפרק – למי ש"רוצה לזכות עצמו". וראה לקמן בפנים ס"ה.

13) ובתוס' שם (ד"ה ואם לאו) ש"מיפות אין רגילות לתרום". – וראה בארוכה השקו"ט בספרי דבי רב על הספרי פרשתנו כאן (ועוד), שלכאוי' לפי לשון הספרי (וכן ל' הרמב"ם ה' תרומות רפ"ה,

לקראת שבת

ז

מן המובחר שאתם בנשיאות עון", "אזהרה . . שלא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר", ודוחק גדול לומר שכוונתו לשלול רק "רע" (ואדרבה, פשטות משמעות הספרי היא, דגם כשתורם מן היפה צריך לתרום מן המובחר שביפות גופא, כנ"ל ס"א).

וע"פ הנ"ל י"ל שמקורו של הרמב"ן הוא בלשונות הש"ס הנ"ל, שהאיסור הוא רק לתרום מן הרע על היפה.

ד.

יסיק דלהש"ס איבא וודאי חיוב לתרום תמיד מן היפה,
מיהו ליבא לאו בתורם מן הרעה על הרעה

ולכן מסתבר לומר, שלשיטת הש"ס (שבכל מקום מדייק שהאיסור הוא רק לתרום מן הרע על היפה", ולאידך מפורש (כנ"ל) שיש לתרום מן היפה על הרע", שמזה משמע – ולא מן הרע על הרע) – יש חילוק בין החיוב והאיסור (מ"ע ול"ת¹⁶):

החיוב (מ"ע) לכתחילה ולהידור¹⁷ הוא לתרום מן היפה, וזה כולל שיש לתרום מן היפה על הרע" (וכן ביפות גופא, המובחר מן היפות); אבל האיסור (ל"ת) כשאינו תורם מן היפה הוא רק כשתורם מן הרע על היפה, שרק אז הוא ב"נשיאות חטא"¹⁸ (משא"כ אם רק החסור ההידור לתרום מן היפה ומן המובחר, אין בו נשיאות חטא).

וויש לומר, שהחילוק תלוי בלשונות הכתובים: גבי האיסור (ל"ת) נאמר "ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו", שפשטות הכתוב¹⁹ הוא, שהנשאר ("ממנו") אינו "חלבו", והיינו שצ"ל הפרשה מן היפה על הרעה, ולא להיפך, מן הרעה על היפה; משא"כ גבי החיוב (העשה) לתרום מן היפה נאמר (פרשתנו יח, כט²⁰, שם, יב²¹) (גם) "מכל חלבו" (סתם), "כל חלב

וראה לקמן הערה 22 בשוה"ג.

18) להעיר מספרי זוטא (פרשתנו יח, כט) "ממנו – שלא יפריש תרומה ממין על שאינו מינו, שלא יטול מן הרע על היפה", שמשמע, שגדר האיסור שלא ליטול מן הרע על היפה הוא ע"ד האיסור ליטול ממין על שאינו מינו. והיינו שאין האיסור מפני שמפריש מן הרע, אלא מפני שאין ההפרשה מן הרע יכולה להתיר את היפה, ע"ד מין על שאינו מינו.

19) משא"כ לדרשת הספרי "ממנו – ממינו" (כנ"ל בפנים סוס"א).

20) שפסוק זה הובא בש"ס – תמורה ה, א.

16) לדעת הרמב"ן בהשמטות לסהמ"צ שמנה החיוב לתרום מן היפה במנין העשה ובמנין הל"ת (כנ"ל ס"ג), משא"כ לדעת הרמב"ם (סהמ"צ מ"ע קכט) שלא מנאו כמ"ע בפ"ע, וגם "ולא תשאו עליו חטא" אינו לאו אלא "שלילת החיוב" (וראה השקו"ט במפרשי סהמ"צ שם. הרי"פ פערלא לסהמ"צ הרס"ג עשה קנד. ועוד). – וראה הערה 22.

17) להעיר מהקס"ד דאביי (תמורה שם) "אי לא דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מקרי, קמ"ל". ועפ"ז י"ל, שלפי המסקנא לא מקרי חוטא אלא בתורם מן הרע על היפה, משא"כ זה שצריך לתרום מן היפה על הרעה (וכן מן המובחר ביפה גופא) הוי רק למצוה מן המובחר (כיון דלא נזכר בזה נשיאות חטא, ואין בו אלא חידוש)^א.

א) ועפ"ז י"ל, שגם לרבא (ראה תוד"ה אם שם ובקידושין מו, ב), יש חילוק (למסקנא) בין העשה והל"ת, כבפנים. ואכ"מ.

לקראת שבת

יצהר גר", שהתרומה (בכלל) צ"ל תמיד מן ה"חלב" והמובחר].

משא"כ לפי הספרי, שהאיסור הוא לא רק לתרום מן הרע על היפה, אלא גם כשאינו מפריש "מן המובחר" הרי הוא "בנשיאות עון".

וזוהי גם שיטת הרמב"ם ששינה מלשון המשנה (תרומות שם) "כל מקום שיש כהן תורם מן היפה", וכתב (הל' תרומות רפ"ה²²) "אין תורמין אלא מן היפה שנאמר בהרימכם²³ את חלבו ממנו" – שיש לפרש כוונתו, שהחיוב לתרום מן היפה אינו רק הידור מצוה, אלא שיש איסור לתרום שלא מן המובחר ("אין תורמין אלא מן היפה"), וכלשון הספרי הנ"ל "שלא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר"²⁴.

ה.

**יבאר דאיפליגו בגדר דין תרומה מן היפה
אי הוי מכלל "כל חלב לה" או דין מחודש בפ"ע**

ויש לומר, ששני אופנים אלה (אם הפרשה שלא מן המובחר הוא בנשיאות חטא) – תלויים בגדר החיוב לתרום מן היפה.

דהנה בסוף הל' איסורי מזבח כתב הרמב"ם "שהרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר כו' והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהי' מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהי' נאה מבית ישיבתו כו' הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) כל חלב לה' וגו'".

ויש לחקור אם החיוב דתרומה מן היפה ("בהרימכם את חלבו ממנו") אינו אלא פרט מהחיוב הכללי ד"כל חלב לה", או שזהו דין מיוחד גבי תרומה.

שם; משא"כ להרמב"ן, ש"ולא תשאו עליו חטא" הוא לאו בפ"ע, ס"ל שהעשה והלאו איירי בגוונים שונים², ככפנים.

23) וגו' הוא כהספרי, ולא כבש"ס שהביא (כנ"ל הערה 20) הכתוב ד"מכל חלבו" (אלא שבסהמ"צ (מ"ע קט) גם הרמב"ם הביא "מכל חלבו").

24) ולהעיר מלשון הרמב"ם בסהמ"צ שם, "כשיוציאוהו מן הרע יחטאו" נולא כ' כלשון המשנה "מן הרע על היפה", וממשיך בהעתק לשון הספרי.

21) הובא לענין זה בתוס' (ד"ה אם) קידושין מז, רע"א.

22) וראה גם הל' מעשר פ"א הי"ג.

ועפ"ז י"ל שהרמב"ם והרמב"ן לשיטתייהו אזלי: להרמב"ם ש"לא תשאו עליו חטא" אינו לאו בפ"ע אלא "שלילת החיוב" (כנ"ל הערה 16), אין חילוק בין החיוב להרים מן היפה ו"לא תשאו עליו חטא", ששניהם איירי באותו ענין (וראה ל' הרמב"ם

מן הרעה על היפה, מסתבר, שכ"ה גם לגבי העשה, שאין איסור עשה (לאו הבא מכלל עשה) אלא בתורם מן הרעה על היפה; והחיוב לתרום מן המובחר ביותר הוא רק לכתחילה ולהידור, כנ"ל בפנים].

ב) אף שגם בהמ"ע כ' שנפריש אותה . . . או מן השוה" - י"ל (בדוחק עכ"פ) שזהו מפני שבהמשך דבריו מוסיף גם השלילה, "לא מן הרעה על היפה", שאיסור זה אינו כשתורם "מן השוה" [נדכון שגבי ה"לית" (ולא תשאו עליו חטא)] מודגש שהאיסור הוא רק בתורם

לקראת שבת

יט

וי"ל דבזה פליגי הש"ס והספרי:

לשיטת הש"ס חיוב זה אינו אלא פרט מהדין הכללי ד"כל חלב לה", ולכן אין לומר דכשאינו מקיים זה הרי הוא בכלל "נשיאות חטא", שהרי דין כללי זה אינו אלא הידור למי ש"רוצה לזכות עצמו" (כמ"ש הרמב"ם שם). ולכן ס"ל להש"ס שרק כשתורמים מן הרע על היפה הוי "נשיאות חטא", שאז הוא בזיון התרומה, ששירי' הם יפים והתרומה (המתירה את השיריים) היא מן הרע.

משא"כ לשיטת הספרי, שהדין ד"בהרימכם את חלבו ממנו" הוא דין מיוחד בתרומה, מובן שזהו חיוב גמור להפריש מן המובחר, ובמילא, כשאינן מפרישים מן המובחר "אתם בנשיאות עון".

ו.

יוסיף לבאר דתלוי אי נימא דתרומה מן היפה הוא דין בהפרשה או בנתינה לכהן, ועפ"ז יסיק דהרמב"ם אויל בזה לשיטתו

ואולי יש לומר עוד, ובהקדם פלוגתת ת"ק ור' יהודה (הנ"ל ריש סעיף ב) אם כשאינן כהן תורמין מן המתקיים או לעולם תורמין מן היפה גם כשאינן כהן.

שיש לבאר דפליגי אם החיוב לתרום מן היפה הוא תנאי בהפרשה או תנאי בהנתינה לכהן²⁵:

ר' יהודה הסובר שלעולם תורמים מן היפה (גם כשאינו מתקיים) טעמו – כי חיוב זה הוי דין בהפרשת התרומה, כי תוכן ענין הפרשת תרומה הוא – ההפרשה לה²⁶, כלשון הכתוב (פרשתנו יח, יב. שם, כח ורשם, כו) "כל חלב יצהר גו' אשר יתנו לה' לך נתתים", "כן תרימו גם אתם תרומת ה'" (אלא שאח"כ נותנים אותה לכהנים), ולכן חל על עצם ההפרשה חיוב שתהי' מחלבו (ע"ד "כל חלב לה"), ומטעם זה ס"ל לר' יהודה דאע"פ שאינו מתקיים לא חיישינן לפסידא דכהן, כי העיקר הוא שההפרשה לה' תהי' מן היפה²⁷.

משא"כ הת"ק ס"ל שזהו בעיקר בשביל הכהן, שהנתינה אליו תהי' מן היפה²⁸, כדי שהספקת צרכיו על ידי בני"תהי' באופן היותר טוב, מן היפה והמובחר. ולאופן זה אם היפה

ע' 34 ובהערות שם. ח"י"ח ע' 223. ועוד.
27) ולהעיר מהשקו"ט במפרשי הספרי (סוף פרשתנו) ועוד, אם חייבים לתרום מן היפה בתרומה טמאה ההולכת לאיבוד. וראה צפע"נ הנ"ל.
28) וכן משמע מדיוק ל' רש"י (ב"מ כב, א ד"ה כלך) "הי' לך לילך אצל יפות לתת מהן לכהן".

25) להעיר מצפע"נ על הרמב"ם ריש הל' כלאים (ב, סע"ג) ובהשמטות לשם (נדפסו לאחרי הל' מתנ"ע – א, א).
26) ראה ספרי פרשתנו (יח, כא) כל מצות כהונה קנאו השם ונתנו לכהונה. וראה מגילת אסתר ומרגניתא טבא לסהמ"צ שורש יב. וראה לקו"ש ח"ח

לקראת שבת

אינו מתקיים, דין קדימה להמתקיים.

ועפ"ז יש לומר, שהשאלה הנ"ל (אם החיוב להפריש תרומה מן המובחר הוא חלק מהחיוב הכללי ד"כל חלב לה" או לא) תלוי בגדר ד"כל חלב לה".

דהנה נת' במ"א (לקו"ש חכ"ז ע' 10 ואילך ובהערות שם) בכיאר שיטת הרמב"ם שלא הביא הא ד"התנאה לפניו במצות" (שבת קלג, ב) (שנלמד מ"זה אלי ואנוהו" (בשלה טו, ב)) אלא רק הדין ד"כל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב יהי' מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהי' נאה מבית ישיבתו כו' הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר כל חלב לה' וגו'" – שהכוונה בזה לדבר שהוא דומה לקרבן ע"ג מזבח (קרבן לה'), שמוסר את הדבר לה', כמו "בנה בית תפלה", "הקדיש דבר" [וגם הדוגמאות שברמב"ם שם ד"האכיל רעב כו' כסה ערום" הוא מפני שאיירי בצדקה שהיא לכפרה²⁹], שבזה צ"ל "מן היפה שבנכסיו", כי זה נוגע להחפצא, שע"י שהדבר הוא "מן היפה" הרי ההקרבה לה' היא בשלימות ובהידור יותר.

ולפי זה מבוארת שיטת הרמב"ם בנו"ד (הפרשת תרומה מן היפה): כיון שנקטינן להלכה כת"ק שכשאינן כהן תורמין מן המתקיים, והיינו מפני שזהו דין בנתינה לכהן, נמצא, שאין דין זה שייך לחיוב הכללי ד"כל חלב לה" (שזהו רק ב"כל דבר שהוא לשם הא-ל"), ולכן ס"ל להרמב"ם שזהו דין חדש ומיוחד גבי הפרשת תרומה שצריכים לתת לכהן מן היפה, וכיון שזהו דין מיוחד בתרומה ס"ל ג"כ שאינו רק הידור לכתחילה, אלא דאם אין מקיימים דין זה יש בו נשיאות עון (כשיטת הספרי), ולכן כתב "אין תורמין אלא מן היפה", כנ"ל.

משא"כ לשיטת הש"ס, שיש חיוב דהידור מצוה בכל המצות, "התנאה לפניו במצות" (וי"ל שלשיטת הש"ס אין חילוק בין דין הידור מצוה בכלל, והחיוב ד"כל חלב לה"), ולכן ס"ל שהחיוב לתרום מן היפה הוא רק פרט בחיוב הכללי דהידור מצוה ו"כל חלב לה"³⁰, ולכן אא"פ לומר שבגלל זה שאינו מן המהדרים תהי' בזה "נשיאות חטא".

מקום להביאו לפנינו בפנ"ז בהל' בית הכנסת (או"ח סק"ג ואילך), כהדוגמא "בנה בית תפלה". וי"ל שלדעת הב"י הדין ד"כל חלב לה" אינו רק בדברים שהם דומים לקרבן ע"ג מזבח, אלא בכל מצוה, והוא דין אחד עם כללות החיוב דהידור מצוה (שהובא בשו"ע או"ח סתרנ"ו לענין אתרוג "עד שלישי", משא"כ ברמב"ם שהשמיט דין זה). ולכן הביאו בהל' צדקה דוקא, שאין מוסרים לשמים כ"א לעני.

29) ראה לקו"ש שם ע' 14 ובהערות שם. וש"נ. 30) ראה של"ה (שבהערה 4) "המצוה מהמובחר ליתן חלק הכהנים מן המובחר ביותר, וכן אלו הנותנים מעות לקופה של צדקה או לעני יתנו מטבע המובחרת כו'".

ולהעיר ג"כ שהדין ד"כל חלב לה" שברמב"ם (סוף הל' איסורי מזבח) – הועתק (בשינוי לשון קצת) בשו"ע הל' צדקה (יו"ד סו"ס רמח), אף שלכאורה הי'

הא-ל" משמעו דבר שמוסרים לה', כקרבן ע"ג מזבח, משא"כ "לשם שמים" משמעו כל ענין של עבודת השם.

ג) ואולי י"ל שזהו טעם השינוי, שברמב"ם כתב "כל דבר שהוא לשם הא-ל", ובשו"ע "לשם שמים", ד"לשם

לקראת שבת

כא

ז.

והנה יש עוד שינוי בין לשון הספרי ולשון הש"ס, דבש"ס הלשון "ואם אין קדוש נשיאות חטא למה" (והוא כלשון הכתוב עצמו "ולא תשאו עליו חטא"), אבל בספרי משנה ואומר "שאתם בנשיאות עון", וידוע ד"עון" חמור יותר מן החטא³¹.

והנה אע"פ שנת"ל שדין זה (שרק משום שחסר "מן המובחר" יש בזה "נשיאות עון") הוא רק בתרומה – מ"מ, יש ללמוד מזה גם לגבי שאר מצוות התורה החומר כשחסר בהידור מצוה – דאע"פ שאין לחייבו ולכופו על הידור, מ"מ, כשאינו מהדר במצות, אין זה רק שחסרה בו המעלה דהידור מצוה, אלא שיש בזה (מעין) נשיאות עון³² (שנחשב לחסרון בהמצוה עצמה).

ומרובה מדה טובה כו' – דכאשר מקיימים מצות בהידור, הרי נוסף על השכר עבור ההידור מצוה, יש הוספה בשכרה של המצוה עצמה.

שנמצא מוציא עצמו מכלל המהדרין ועובר על דברי חכמים שאמרו (ברכות מט, סע"ב) לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל".

31) ראה יומא לו, ב. ובכ"מ.

32) וראה שו"ע אדה"ז או"ח (סתפ"א ס"א) "והאוכל והשותה (אחר כוס ד) אין עליו כלום, אלא

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

דרכי העבודה

"הצלחה בלימוד בכלל והידיעה בפרט דורש זמן מרובה, וכל המרבה בעבודה
בסבלנות ובמתינות מצליח בהצלחה מופלגה בלתי משוערת מראש"

ב"ה יו"ד ניסן ת"ש
לייקוואוד
אל התלמיד החשוב מר...
שלום וברכה!

עבודה בתוקף הרצון ובמתינות

במענה על מכתבו, הנה דבר ידוע מוסכם ומוחלט מכל העוסקים במושכלות ובירור המדות
אשר כל כח וחוש מכחות וחושי הנפש אפשר לפתחו להרחיבו ולשכללו, ואין הדבר תלוי אלא
בהאדם עצמו, באופני ומדת עבודתו וההתעסקות שלו ולכל לראש בתוקף הרצון והמתינות.

הרצון עם היותו גם כן רק כח בנפש, מ"מ הנה פעולתו היא בדרך כח עליון ובגזירה, זאת
אומרת אשר אופן פעולתו הוא בתוקף ומכריח.

ורז"ל אמרו לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, ויודעי מדע יודעים לחלק בין רצון

לקראת שבת

כג

לחפץ: רצון הוא שרוצה בהדבר מה שהוא רוצה, ואית רצון ואית רצון – שלפעמים יש אשר רצון תקיף יותר מתגבר על רצון שקדם לו ומשנה אותו מחליפו. אבל חפץ הוא התשוקה והכוסף פנימי שאין לו תמורה וחילוף ואף גם לא שינוי קל, ואשר ע"כ הנה החפץ מכריח גם את השכל.

ומי שיש לו תשוקה וכוסף למושכלות ולבירור המדות הוא מצליח.

ויש שטועים לחשוב שמאחר שעוסקים איזה זמן בתורה ועבודה הנה כבר ראוי הדבר אשר יעלו על במתי הידיעה והעבודה, אבל באמת טועים המה כי הצלחה בלימוד בכלל והידיעה בפרט דורש זמן מרובה, וכל המרבה בעבודה בסבלנות ובמתנות מצליח בהצלחה מופלגה בלתי משוערת מראש.

לא להסתפק באנחות

ויש שטועים בדרכי העבודה וחושבים שהמרבה להתאונן על עצמו ("קלאגען זיך אויף זיך") ולמצוא חסרונות בעצמו הרי הוא משובח, ובאמת הנה לא זו בלבד שאינו מדרכי העבודה אלא אדרבה מוליכו בדרך עקלתון, והוא שנעשה מוטעה בעצמו – ער איז גענארט אין זיך.

הדרך האמיתי הוא שצריכים לדעת מהות עצמו ("מען בעדארף קענען זיך אליין") בהכרה אמיתית בחסרונות עצמו ובמעלות עצמו, וכאשר יודעים את החסרונות צריכים לתקנם בעבודה בפועל ולא לצאת ידי חובתו באנחות בלבד.

והעצה היעוצה איך לתקן החסרונות הלא כתוב הדר הוא בתורת החסידות, והעיקר הוא שלא להכביד על עצמו ביתר מכפי הכח רק בכל יומא ויומא עביד עבידתי' בתורה ועבודה, והולך תום ילך בטח בדרך סלולה.

יחזק השי"ת את בריאותו וישקוד בלימודו בנגלה ובדא"ח ויצליח בלימוד ובעבודה ויהי יר"ש חסיד ולמדן.

